

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SCLOVENECE

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Pot v brezno

Pravi prijatelj je človeku tisti, ki mu pove resnico — tako je nekoč dejal sloviti angleški državnik Gladstone, ko se je v angleškem parlamentu debatiralo o politiki Turčije. Takih prijateljev rabi danes tudi nemški narod, ki mu njegovi državniki in njegovi strankarski politiki zakrivajo resnico. Več kot 30 let je preteklo, odkar nemški narod sistematično vzgajajo k napačnemu pojmovanju njegovega položaja v Evropi in ga tirajo v politiko, ki mora nujno končati s krivdalo. Posledica te politike, ki jo je začel nesrečni cesar Viljem, je, da nemški narod, ki je zaradi svojih velikih pridobitev na polju ved, kulture in tehnike užival vedno velike simpatije, politično danes ne šteje skoro nobenega prijatelja več. Če nemški narod do danes tega še ni vedel, oz. tega dejstva še ni zadostno čutil, ga je mogla prepričati o tem nota, ki jo je poslala angleška vlada berlinskemu zunanjemu uradu o vprašanju nemške enakopravnosti.

Nemci so seveda užaljeni in razočarani. Kar se tiče širokih slojev nemškega naroda, je ta užaljenost popolnoma razumljiva, zakaj vsak Nemec smatra, da je verzajska mirovna pogodba nemški državi storila veliko krivico, ko ji je naložila razorožitev do najnižje mere. To stanje, pravijo Nemci, se mora nehati, ako bi evropske velesile, ki se posvetujejo o splošnem znižanju oborožitve, ne prišle do nobenega pozitivnega sklepa in bi ostale oborožene tako, kakor danes so, ali pa, če bi celo svojo oborožitev spriči sedanjega mednarodnega položaja zvišale. V tem slučaju, tako menijo Nemci, bi imela tudi nemška država pravico, da se zopet oboroži tako, kakor sama smatra, da je potrebno. Z eno besedo, Nemčija je mnenja, da v tem slučaju določbe verzajske mirovne pogodbe nimajo več nobene veljave. In nemški vojni minister Schleicher je temu dodal, da se bo Nemčija oborožila tako, da se ji ne bo treba bati prav nikogar...

Ravno v tem pa se kaže zmotna podlaga vse nemške politike in napačno razpoloženje, v katerem so vzgajali nemški narod vsi njegovi državniki od Viljema do Hindenburga. Nemčije ni nikoli nihče ogrožal, niti jo ogroža danes. Odkar je bila izvojevana borba za vodilni položaj v Evropi med Burboni in Habsburžani, izhajajoča na obeh straneh iz razlogov egoizma, pohlepa in prestiža zemlje in denarja lačnih dinastij, ni bilo med francoskim in nemškim narodom nobenega razloga za kakšno vojsko. Francoski narod, kakor je izšel iz francoske revolucije, ki je pomedla s prestižno politiko svojih kraljev, je najboljši miroljubni narod na svetu. Nobena stvar temu narodu ni tako tuja, kakor militarizem. Bila so pa nemška in avstrijska polčišča, ki so nrdla na francosko ozemlje, ne da bi bila izzvana, ker sta Nemčija in Avstrija hoteli izrabiti priliko, da oslabilta Francijo, ko se je nahajala v državljanski vojski. Po padcu Napoleona so Franci zopet videli tuje v Parizu, ki so upostavili oboroženo burbonsko dinastijo. Zopet so leta 1871 Nemci udri v francosko ozemlje in francoskemu narodu brez usmiljenja diktirali najhujše mirovne pogodbe s kontribucijo. In četrtič so Franci videli na svoji zemlji v svojem brezobzirnostjo gospodariti nemško armado med svetovno vojno, ko so Nemci grozili, da si pokore Francijo kot svojega vazala, ki bi ji s celo Evropo vred moral biti večno pokoren.

Narod, ki je bil v teku enega stoletja stiriokrat napaden, ne da bi bil sam kaj zakrivil, narod, ki je bil žrtev tujega imperijalizma kljub temu, da si sam ni lastil ničesar, kar bi njemu ne pripadalo, ampak je vedno stremel samo po enakopravnem položaju sredi kulturnih narodov v splošnem miru in blagostanju, narod, ki mu je bilo, odkar je začel svobodno živeti, na tem, da bi se Evropa uredila po načelih politične enakopravnosti državljanjskih svoboščin in bratstva narodov — tak narod ima pač dovolj povoda, da ne zaupa sosedu, ki je Evropo vedno ogrožal s svojimi idejami o nemškem prvenstvu, o nalogi nemškega naroda, da pokori ves svet svojemu duhu, svoji kulturi in svoji gospodarski hegemoniji, o »naravnih« in »božjih« upravičenosti svoje ekspanzije. V Nemčiji se je rodila misel skrajnega nacionalizma, ki ne vpoštevata naravnih pravic drugih narodov, ampak jih vse smatra kot golo orodje osvajaških teženj »gospodujoče nacije«. Cesarja Nemčija je bila vedno največji sovražnik zapadne demokracije in se je vedno zavestno postavljala v nasprotje z mislijo skupnosti vseh evropskih narodov, enakopravnosti velikih in malih, pravice vsakega, da živi na zemlji dostojno v svobodi in po lastni odločitvi, po principih, ki jih je slovesno proglasil vsemu kulturnemu svetu francoski narod po svoji veliki revoluciji.

Nemškemu tisku je uspelo, da precejšen del kulturnega človeštva teh zgodovinskih dejstev v njihovi notranji zvezi in zunanjem razvoju dolgo ni videl in še danes je dosti ljudi, ki ne morejo razumeti, zakaj vlada do Nemčije toliko nezaupanja, če nam seveda vedo to široki sloji nemškega naroda samega, kateremu lastni tisk z malimi častnimi izjemami resnico prikriva. Nemški državniki in politiki so precejšen del evropske javnosti uspeli prepričati, da je Nemčija bila v minuli vojni žrtev ekspanzivnih teženj zapadnih velesil. In vendar je to največja zgodovinska neresnica. Danes so nam zgodovinski dokumenti odkrili, da je cesar Viljem že leta 1904, torej 10 let pred svetovno vojno kralju Leopoldu belgijskemu

Obtoženec v vlogi tožitelja

Ciničen nastop Japonske v Ženevi — ZN si ne ve pomagati

Ženeva, 20. sept. ž. Danes so pričeli prihajati delegati držav, ki so zastopani v Svetu Zveze narodov. Dopolnili sta italijanska in češkoslovaška delegacija, zvečer pa pride še predsednik irske vlade de Valera. Jutri dopotujejo v Ženevo predsednik francoske vlade Herriot in britanski zunanji minister sir Simon. V petek se bo Svet Zveze narodov sestal k prvemu zasedanju. Koncem tedna bo predloženo poročilo anketne komisije lorda Lyttona o mandžurskem vprašanju. Med tem pa se pričakuje, da bo ta diskusija odgojena, da dobijo zainteresirane vlade čas za proučevanje. V poučenih krogih se zatrjuje, da bo šel Svet Zveze narodov na roko želji Japonske, da se diskusija o Mandžuriji odgodi že zaradi tega, da se Zvezi narodov omogoči, da se nekako umakne iz tega delikatnega položaja, v katerega jo je nepričakovano postavilo priznanje neodvisne Mandžurije po Japonski. Japonski zastopnik v Ženevi Savada je izročil tajniku Zveze narodov telet protokol, s katerim je Japonska priznala vlado neodvisne Mandžurije, pri čemer je Savada naglasil, da je Japonska intervenirala v Mandžuriji zato, da prepreči anarhijo in da pacificira državo. Na to je bila Japonska prisiljena, ker kitajska vlada v Nankingu ni mogla vzdržati reda, niti garantirati, da se ne kršijo pogodbe, v katerih so sankcionirane japonske pravice v Mandžuriji. Japonska je priznala neodvisno Mandžurijo in smatra, da je s tem končnovejavno rešeno mandžursko vprašanje.

Vsled tega japonskega poročila Zveza narodov ne more voditi računa o novo nastalem položaju v Mandžuriji, akoravno bi morala obsoditi postopek Japonske, ki je, ne da bi čakala na sklep Zveze narodov, priznala neodvisno Mandžurijo in celo ni hotela čakati na poročilo komisije lorda Lyttona, ki je 6 mesecev proučevala položaj na Daljnem Vzhodu. Istočasno Zveza narodov ne bo mogla enostavno ignorirati kitajskega protesta, da je Japonska razširila svojo okupacijo na skoraj vso Mandžurijo. S tem je prekršila pogodbo devetih velesil ter pakt Zveze narodov in s končno odcepitvijo Mandžurije od Kitajske tudi kitajsko suverenost. Po stališču, ki ga zastopajo velesile, ki imajo glavno besedo v Zvezi narodov, izgleda, da bodo japonski prigovori in obrambne pravice Kitajske formulirani na ta način, da se obvaruje ugled Zveze narodov, da pa se sedanji položaj v Mandžuriji ne bo prav nič izpremenil.

Med tem pa je nevarnost na drugi strani. Čim si Zveza narodov opere roke, bodo brez dvoma izven njenega delokroga nastali novi konflikti. Francije, Velike Britanije in Italije niso iznenadili zadnji dogodki v Mandžuriji in ne kažejo niti malo volje, da nasprotujejo vojaški in diplomatski akciji Japonske v Mandžuriji. S političnega in diplomatskega vidika je največja težkoča v tem, da ustvarja mandžursko vprašanje naenkrat hud konflikt med Japonsko in Ameriko. Evropske velesile pa tudi ne bodo mogle ravnodušno gledati na to zaostritev. Če se bo Zveza narodov osvobodila težke odgovornosti sodnika v kitajsko-japonskem spru, potem ni nobenega dvoma več, da bo stopila v akcijo Amerika. Njeni trgovski in industrijski interesi na mandžurskem ozemlju in na Daljnem Vzhodu sploh so tako ogromni, da jo bo Japonska prisilila k odločilni intervenciji. Amerika hoče tudi obdržati ravnotežje na Pacifiku. Zaenkrat Amerika najbrže ne bo prišla za orožje, čeprav ima dovolj razloga za to in se čuti provocirano. Treba pa je tudi poudariti, da je ameriško brodovje že nekaj mesecev koncentrirano v Pacifiku in da je washingtonska vlada odkrito izjavila, da ne bo priznala nobenih teritorialnih sprememb na Daljnem Vzhodu. Verjetno je, da bo ameriška vlada v slučaju, če ne bo imela intervencije Zveze narodov uspeha v kitajsko-japonskem sporu, zahtevala od vseh držav, ki so podpisale Kelloggov pakt, da se zoperstavijo Japonski.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno, spreminljivo, podnevi toplo, noči jasne z zmernimi temperaturami.

sporočil takozvani Schlieffenov načrt prekršila belgijske neutralitete, ki ga je kralj Leopold takoj sporočil Angliji. Kaj čuda, da je Anglija bila po tem razkritju primorana, da se proti takim agresivnim namenom nemškega cesarja zavaruje. Anglija se je dolgo prizadevala, da Nemčijo od take politike odvrne, kar pa ji ni uspelo, tako da je bila primorana skleniti antanto z Rusijo in Francijo. Bil je cesar Viljem, ki je zavestno prelomil z Bismarkovo tradicijo prijateljstva s carsko Rusijo in ki je tudi to državo prisilil, da se je naslonila na Francijo. Agresivnost nemške politike je bila sad megalomanije vladarja, ki je hotel nemški veleindustriji najti tržišča na škodo Anglije, Francije in Rusije, pa na škodo slovanskih narodov, ki so za Nemčijo bili večnemu suženstvu namenjeni. Kar se Avstrije tiče, ki je sčasoma postala popoln vazal Nemčije, nam takisto zgodovinski dokumenti dokazujejo, da je spor s Srbijo namenoma zavestno in premišljeno izzval grof Berchold, ki je naravnost cinično odklonil posredovanje Anglije, da se konflikt poravnava po mednarodnem razsodišču.

To so neutajljiva dejstva. Žal se tudi nemški državniki po verzajskem miru niso osvobodili miselnosti Viljemove dobe in žalostna zasluga nemških nacionalistov je, da so se izjalovili vsi poskusi, tako od strani Francije, kakor od strani nekaterih uvidenih nemških

Resen položaj v Mandžuriji

Amerika organizira mednarodno akcijo

Bombaj, 20. sept. AA. Člani Lyttonove komisije so prispeli semkaj. Lord Lytton ni hotel dati novinarjem nikake izjave glede podrobnosti elaborata, ki ga je komisija izdelala o mandžurskem vprašanju. Izrazil pa je nado, da bo poročilo sprejemljivo in da bo dalo osnovo za ureditev mandžurskega problema. Svojo izjavo je Lytton zaključil s tem, da je položaj v Mandžuriji silno resen. Države morajo paziti, kaj se tam godi. Zakaj težko si je predstavljati, kako naj 13 milijonov Kitajcev, ki prebivajo v Mandžuriji, prenaša gospodstvo 20.000 Japancev. Japonska se sicer lahko polastí dežele s silo, je zaključil Lytton, toda tako početje bi vsemu ostalemu svetu vzelo možnost miru.

London, 20. sept. AA. Diplomatski urednik lista »Daily Telegraph« pravi, da grozi mandžursko vprašanje povzročiti veliko mednarodno krizo. Washington se vznemirja, pravi list, nad japonsko izjavo, da se politika odprti vrat ne more izvajati glede Mandžurije nasproti drugim državam, ki ne bodo priznale neodvisnosti mandžurske države. Ameriška vlada misli na to, da bi povabila evropske vlade, naj zastavijo svoj diplomatski vpliv za to, da se ta namera ne izvede. Washington ne namerava priznati nove mandžurske države, boji pa

se, da ne bi druge države iz trgovskih interesov odnehale pred tokijsko grožnjo. Ameriška vlada, zaključuje list, se zdi, da se bolj vznemirja zaradi mandžurskega vprašanja, kakor pa zaradi problema evropske razorožitve. Evropska diplomacija se je bila že domala sporazumela z Društvom narodov, da odgodi razpravo o mandžurskem sporu na čas po ameriških volitvah, tako da bi prišla debata o Lyttonovem poročilu šele v novembru na dnevni red. Zdaj pa vse kaže, da zaradi japonskega prodiranja ne bo mogoče odložiti mednarodne diskusije o problemih, ki so vstali na Daljnem Vzhodu.

Pariz, 20. sept. tg. O večerašnjem sestanku Herriota in ameriškega senatorja Reeda poroča »New York Herald«, da je Reed izjavil Herriotu, da bodo ameriške Združene države v mandžurskem vprašanju podpirale stališče Zveze narodov. Senator Reed in ameriški poslanik v Parizu Edge, odputujeta 1. oktobra v Ameriko, kjer se bo poslanik takoj odpravil v Washington na poročanje. Do njunega odpotovanja upajo v ameriških krogih, da se bo glede trgovskih pogajanj mogel doseči viden uspeh, ki ga bodo morda mogli še porabiti za volivno kampanjo.

Komisar Gdanske umrl

Varšava, 20. sept. AA. Prošlo noč je umrl grof Manfred Graving, visoki komisar Društva narodov v Gdansk.

Graving je bil pranečak skladatelja Liszta in nečak Cosime Wagnerje. Rodil se je v Palermu l. 1883, postal mornariški oficir, potoval po daljnem vzhodu, se udeležil vojn na Kitajskem in ob Rdečem morju. L. 1920 je sklenil dogovor s Litvinovim o obnovitvi italijansko-ruskih diplomatskih odnosov. Visoki komisar Gdanska je postal leta 1929.

Rim, 20. sept. AA. Visoki komisar Društva narodov za Gdansk grof Manfred Graving je preminul. Umrl je za komplikacijami po operaciji slepiča. — Listi posvečajo pokojniku spominske članke in povdarjajo, da si je za življenja stekel velike zasluge. Med svetovno vojno je zaslovel z drzno operacijo v tržaškem zalivu. 29. maja 1916 je na torpedovki št. 240 prodril avstrijsko pomorsko linijo in vdrl do pred Trsta. Kasneje ga je italijanski kralj imenoval za svojega častnega adjutanta. Pokojnik je s slovi tudi kot odličen poznavalec pomorske zgodovine. Rodil se je l. 1883 v Palermu in je bil svoj čas italijanski častnik. Od l. 1919 do 1922 je bil mornariški in zrakoplovni ataše v skandinavskih državah, l. 1920 pa je sklenil sporazum o obnovitvi italijansko-ruskih odnosov. Italijansko mornarico je grof Graving zapustil l. 1923. Od leta 1925—1928 je bil namestnik italijanskega delegata na skupščini Društva narodov, potem pa je bil imenovan za komisarja Društva narodov v Gdanskem.

Nov dunajski nadškoj

Dunaj, 20. sept. tg. Vseučiliški profesor dr. Teodor Innitzer je bil kot naslednik nadškofa dr. Pifla imenovan za dunajskega nadškofa. Dr. Innitzer, ki je bil v tretjem Schobrovem kabinetu minister za socialno politiko, že dolgo deluje na dunajskih tleh, je zelo znan in cenjen radi svoje obsežne izobrazbe, svoje humanosti in izrazitega socialnega čuta. Dr. Innitzer je ravnatelj kakor pokojni kardinal dr. Pifl, češki Nemec. Rojen je bil 25. dec. 1875 v Weipertu ob saskonski meji. Bil je več let dekan teološke fakultete, leta 1928-29 pa rektor dunajskega vseučilišča.

Holandija je pesimistična

Haag, 20. sept. tg. Holandska kraljica je v viteški dvorani otvorila zasedanje obeh zbornic z običajnim vsakoletnim prestolnim govorom, ki pa je bil letos izredno pesimističen. Iz resnih besed prestolnega govora se domneva, da namerava vlada zelo varčevati.

Popoldne je prišlo do hudih spopadov med komunisti in policijo. Iz Amsterdama je prišlo v Haag okoli 8000 komunistov, ki so hoteli prirediti demonstracijo sprejema. Posrečilo se jim je prodreti do glavnega trga, kjer pa jih je razgnala policija z gumijevkami in sabljami. V pretepih so bili razni demonstranti deloma hudo, deloma lahko ranjeni, pa tudi policija je imela več ranjencev. Demonstranti so pri več trgovinah razbili šipe.

Atentat na brzovlak

Riga, 20. sept. tg. Na ekspresni vlak Moskva—Berlin so preteklo noč v bližini Dünaburga poskusili atentat, ki pa k sreči ni uspel. Strojevodja je vozil vlak s hitrostjo 70 kilometrov in opazil na tratičen predmet, katerega so kolesa lokomotive k sreči vrgla na stran. Takoj je na lice mesta odšla patrula lališke železniške policije, ki je našla poleg tratične 3-colsko granato, katerega je bila z žico pritrjena na tratičnice. Eksplozija granate bi lahko povzročila hudo železniško nesrečo. Za atentatorji ni nobenega sledu.

Dunajska vremenska napoved: Nastop morskoga hladnega zraka s severa s padavinami, posebuo ob severnih alpah. Morda frontalne nevihte.

Angleška nota daje Nemcem jasno razumeti, da korak njihove vlade ni korak k miru, ampak da mir ogroža. Kdor si boče predložiti, kaj to pomeni, naj pomisli (tako izjava Kalerigijeva »Paneuropas«) sledeče: 10 ton plina Yperite zadostuje, da se zastrupi en kvadratni kilometer ozemlja. Strup učinkuje na odprtih prostorih 2 do 10 dni, na poljih in v mestih pa celo 6 do 30 dni. S 150 ali 200 tonami tega plina bi se posrečilo v par tednih uničiti celo vele-mesto. Ako računamo, da eno letalo nosi s seboj 5 ton tega strupa, potem bi bilo zadosti 100 bombnih letal, da se ta cilj v najkrajšem času doseže. Nadalje pomislimo, da ima vsaka velesila na našem kontinentu okroglo 2000 letal, med katerimi je 410 bombonosnih. To bi pomenilo tako uničevanje, kakor ga svet še nikoli ni videl. V Edgewoodovem arsenalu v Ameriki se dnevno lahko proizvaaja 100 ton Yperita, ki ga izdeluje 3000 delavcev in 200 kemikov. V svrhu eventualne obrambe proti tej strašni možnosti izdaja Anglija 150 milijonov dolarjev na leto, Amerika 100 milijonov, Francija 50 milijonov, Italija 30 milijonov dolarjev, torej vse te velesile izdajajo samo iz strahu pred možnostjo takega zastrupljenja skoro 3000 milijonov dolarjev na leto. Ali naj se potem čudimo, da je gospodarska kriza na svetu?

Nemški državniki pa naj pomislijo, kam njihova politika vodi.

Ali se bližamo koncu krize?

Od raznih strani prihajajo poročila o znakih, iz katerih bi mogli sklepati na to, da je kriza prekoračila svoj višek in da se bližamo zboljšanju gospodarskih razmer.

Predvsem je optimistična Severna Amerika, ki utemeljuje svoje naziranje s tem, da so se zvišale cene blaga in surovin, da je senator Borah napovedal primerne ukrepe glede revizije vojnih dolgov in rešitve tega vprašanja sploh, ter da so vse stranke v USA edine glede nedotakljivosti valute in zlate podloge. To je seveda že precej, če upoštevamo, da do sedaj nismo mnogo čuli o ugodnem presojanju položaja. Glede vojnih dolgov seveda ne smemo pričakovati pred volitvami za predsednika USA nobenih posebnih korakov, ker se noče nobena stranka kompromitirati ter dati drugi v roke orožja za protigigantico, bodisi da bi bila odločitev taka ali taka. Gotovo pa je pomemben znak zboljšanja razmer zmanjšanje brezposelnosti in s tem povečani konsum predmetov vsakdanjega življenja. V ta optimizem je sicer padla vest o nemirni borbi v New Yorku, ki pa ne bo imela tako neugodnih posledic, če je pojav zboljšanja osnovan.

Na tej strani Atlantika zasledujemo te pojave predvsem Angleži z veliko pozornostjo ter s vpre pred velikim optimizmom. To bomo tem lažje razumeli, če upoštevamo položaj angleške industrije, ki se je po kratkem zboljšanju po opustitvi zlate valutne podloge dvignila, nato pa zopet znatno poslabšala. Konferenca v Ottavi je gotovo v marsičem razčistila položaj in razmerje med matično državo in dominijoni, na drugi strani pa je sedanja stavka tekstilnega delavstva v Lancashiru in splošno zopetno naraščanje brezposelnosti zmanjšala nade na boljše bodočnost.

Ugodne so vesti iz Nizozemske, da se tam v precejšnji meri vrača med gospodarske kroge zaupanje. Kot dokaz se navaja, da so bila v avgustu plasirana v notranjem prometu razna posojila občin v vrednosti 15 milijonov holandskih goldinarjev z lahkoto ter da občinstvo s tem dokazuje svoje zaupanje v bodočnost.

Opazja se tudi zboljšanje v trgovini z diamanti. Za spremembe gospodarskega značaja je bilo to tržišče že od nekdaj zelo občutljivo. Cene v Am-

sterdamu in Antwerpenu so se zvišale, nebrusenega blaga že celo primanjkuje, temu primerno so narasle tudi cene v Južni Afriki za 10 do 15%. Zanimanje za brušene diamante se je enako povečalo. Zanimivo pa je pri tem, da se zanima za te predvsem Evropa, dočim se Severna Amerika drži še rezervirano. Nekatere brusilnice so prejele toliko naročil, da so morale zaradi tega povečati svojo produkcijo ter so zopet zaposlile odpuščene delavce.

Vendar je za Srednjo Evropo merodajen položaj v Nemčiji. Ta država dominira tu vsled svoje zemljepisne lege, preko katere ne moremo, tudi če trdimo, da ti pojmi ne odgovarjajo današnjemu času ter da spada to med stare tradicije. Ne spada v okvir teh vrst, v kolikem obsegu bi mogla Nemčija svoje razmere iz lastnih sredstev sanirati in s tem prispevati k zboljšanju v drugih državah. Dejstvo pa je, da je del nemške industrije uničen, da je skoraj desetina prebivalstva brez posla in zaslužka ter da se tam pripravljajo dogodki, ki bi mogli v najneugodnejšem slučaju preprečiti morebitne začetke zboljšanja ter uničiti vse dosedanje napore sanacije.

Tudi v naši državi smo čuli v poslednjem času o izboljšanju položaja v industriji, o investicijah ter celo o zopetni zaposlitvi reduciranega delavstva. Vse te pojave moramo najtopleje pozdraviti. Gotovo je, da so tudi pri nas razni krogi ob početku krize spravili svoj denar v inozemstvo ter s tem precej pripomogli do pomanjkanja denarja in zaupanja.

Ako bo končala konferenca v Stresi vsaj z delnim uspehom, bo brezdvomno prišlo do skorajšnje ureditve uvoza in izvoza agrarnih pridelkov, kar je za nas življenjskega pomena. V smislu teh smeric se bodo vršila tudi pogajanja o novi trgovinski pogodbi med Nemčijo in našo državo, pri kateri smo zainteresirani na tem, da izboljšamo dosedanje pasivno trgovino s to državo.

Kratek pregled trenutnega položaja v Evropi daje upanje na izboljšanje. V trgovske kroge in v gospodarstvo se vrača ono zaupanje, ki je za uspešen razvoj potrebno.

Reforma poljskega šolstva

Odkar je minister W. R. i O. P. (Wyznan Religijnych i Oświecenia Publicznego) g. Jedrzejewicz predložil poljskemu Sejmju novi šolski načrt 20. januarja 1932, je poljsko časopisje posvetilo tej stvari mnogo pozornosti. »Głos nauczycielski«, tedensko glasilo Zveze poljskega učiteljstva je n. pr. posvetilo celo prvo februarjsko številko temu vprašanju. Ni čudnega, saj pa je tudi ta šolski sistem svojske poljski in kot tak ne le plod dolgotrajnega pretehtovanja, ampak postavlja hkratu za bodočnost trajno okvirno osnovo.

Ne bo odveč, če se v nadaljnjem najprej seznamimo s tem načrtom samim, potem pa prikažemo še kratko njegovo graeco:

Osnovno šolstvo »szkolnictwo powszechnie«, pred 1. 1901. še »sludowce«, se po novi šolski ustavi deli na 3 tipne panoge z ozirom na snov. Po teh se posamezne, sem spadajoče šole spet dele na tri vrste in sicer tako, da obsega 3 vrsta, t. j. popolna osnovna šola (7 ali 8 razredna) vse tri panoge, t. j. 1. elementarni okvir splošnega pouka, 2. dopolnilne in poglobljene istega in 3. usposobitev v družabno-gospodarskem smislu; 2 vrsta (t. j. 5 do 6 razredna) le 1. in 2. in 3. je najglavnejše zahtevke 3. 1 vrsta (t. j. nižja, do 4. razr.) pa le 1. panogo z najmanjšimi zahtevki 2. in 3. Načrt predvideva splošno šolobveznost in sicer sedemletno (odnosno 8 do 6 letno), razen tega 3 letni otroški vrtec (od 3 do 6 let) ter dopolnilno izobraževanje bodisi v poklicnih šolah ali zadevnih kurzih do 18. leta starosti.

Srednja šola zavzema 6 letno izobraževanje in predvideva za vstop starost dovršenih 12 let (!). Ta šestletna doba obsega 4 letno enotno gimnazijo in dveletni licej, ki se deli na različne oddelke. Po dovršenem liceju je možna pot do akademsko izobrazbe na univerzah.

Posebno važnost se polaga v tem novem šolskem zakonu na poklicno šolstvo, ki se predvsem deli na: a) poklicno šolstvo (razne službe) in b) poklicne kurze. Predvideni so sledeči tipi poklicnega šolstva: 1. nižji tip (iz osnovne šole), 2. gimnazijalni tip in 3. licejni tip. — Nezavisno od tega pa se bodo organizirale še posebne šole za mojstre in nadzornike.

Izobrazba učiteljstva pa je zamišljena tako-le: Osnovnošolski učitelji se bodo vzgajali v posebnem 3 letnem pedagoškem liceju, v katerega se bodo sprejemali učenci iz dovršenih 4 letnih gimnazij, odnosno v dvoletni pedagoški šoli po dovršenem liceju. — Vzgojitelji otroških vrtec bodo zajemali izobrazbo: 1. v 4 letnem seminarju za predšolsko vzgojo, kamor se bodo sprejemali po 13 letu, 2. v dveletnem posebnem liceju za predšolsko vzgojo, katerega program se opira na program gimnazije. — Srednješolsko učiteljstvo pa, kateremu se prištevata tudi seminarji in liceji za predšolsko vzgojo, mora imeti akademsko izobrazbo (višješolsko) in dobiva potem še strokovno-pedagoško naobrazbo na vsakoletnih kurzih.

Ko smo tako v kratkem obrisu prikazali načrt nove poljske šolske reforme, se moremo zdaj že malo pomuditi pri njenem postanku. Problem reorganizacije šolstva na Poljskem je namreč starejšega datuma in sega po svojih prvih zasnutkih daleč nazaj pred svetovno vojno. Tako je že 1. 1901. komisija Pedagogičnega društva poljskega učiteljstva predložila sledeči načrt: 1. Splošna obveznost osnovnošolskega pouka, 2. prekršitev imena iz »sludowce« v »powszechnie« (t. j. »splošno«, »naša osnovna šola«), 3. Tri- do štiri letna gimnazija, 4. Obvezni izpiti v srednji šoli, 5. odprava selekcije. Temu je sledila 1. 1907. zadevna diskusija v učiteljskih društvih in 1. 1914. je učiteljstvo, združeno v sedanjem Društvu srednješolskih in višješolskih učiteljev določilo posebno komisijo, ki bi imela izvršiti načrt o ustroju šolstva. No, delo te komisije je preprečila vojna. Po zajetju Warszawe po Nemcih je učiteljstvo s kongresovega kraljevstva navezalo stike z malopolskim. Najprej se je razpravljalo o ustroju šolstva v Krakovu, dalje v Piotrkovu in 1. 1919. se je v prenovljeni Poljski delo nadaljevalo. Rezultat nekakega tega je bila začasna brošura: »O szkole Polskiej. Cz. III. Daje se ne sme prezreti zadevni načrt ministra T. Łopuszanskega. Sledili so mu načrti: prof. dr. B. Nawroczyńskiego; direktorja Wojciecha Gorskęga v publikaciji: »Stosunek szkół powszechnych do średnich, ogólnokształcących i zawodowych«, leta 1924; dalje načelnika oddelka min. W. R. i O. P. Wład. Radwana v publikaciji: »Postylaty w sprawie ustroju szkolnictwa R. P.«, 1. 1925; ministra

prof. dr. Grabskega iz 1. 1927, dalje je izdelala komisija pod vodstvom podpredsednika min. sveta prof. dr. Bartla 1926. 1. vrsto načrtov; sledi istega 1926. leta načrt sedanjega prosvetnega ministra g. Jedrzejewicza; dalje prof. dr. Jaksy-Bykowskega in 1. 1931. končno še načrt, ki ga je predložila Zveza poljskega učiteljstva po svojem II. kongresu v Wilnu in ki je dal razrešitvi tega vprašanja zadnjo iniciativo. Razen tega se je zadevno delo nadaljevalo v ministru W. R. i O. P. in kot rezultat vsega tega dolgotrajnega procesa je bil pod vodstvom sedanjega ministra g. Jedrzejewicza izdelan načrt, ki je bil 11. januarja t. l. odobren od ministrskega sveta in 20. istega meseca predan Sejmu v pretres. Ta, od Sejma odobreni novi poljski zakon je prišel v življenje s 1. julijem 1932 in v 6 letih po dnevu sproditve bo reorganizacija šolstva, kot jo ta zakon predvideva, izvedena. Načrt seveda ne obvezuje avtonomne šlezjske vojvodine, ki bo o njem sklepala samostojno zase.

Kakor je iz tega novega šolskega zakona razvidno, uvaža on splošno šolobveznost do 18 let (5 let poklicne in dopolnilne izobrazbe po osnovni šoli).

Tudi je s tem načrtom predvsem poudarjena enotnost in stopnjevitost vsega šolskega ustroja, glede katerega gotovo ne bo kritika ugovarjala. — Pač pa so se že dosedaj, predvsem s strani poljskega episkopata iznesli protesti glede na idejno osnovo nove šolsko-vzgojne smeri. Glavna nota novega šolskega zakona je namreč državljanska vzgoja, ki ni nasprotna ne religijski ne narodni ne humanitarni. Predvsem je želja katoličanov, da se povzdari pri tem religiozna vzgoja po naukih Cerkve napram presplošni oznaki moralne vzgoje.

V splošnem pa odseva iz vsega navedenega rosnega dela, ki ga kaže zgornji novi šolski načrt, gotovo vse simpatije vredno prizadevanje mlade poljske države za čim solidnejšo notranjo uredbo in velik smisel za prosvetno-kulturni podvig, ki je zlasti na novo osvobojenim slovanskim narodom in državam kar najbolj potreben. E. B.

Proces proti dr. Jovanoviću in tov.

Belgrad, 20. sept. 1. Danes ob 8 se je nadaljeval proces proti dr. Dragoljubu Jovanoviću in tovarišem. Dvorana drž. sodišča za zaščito države je bila nabito polna. Med poslušalci se nahajata tudi predsednik bivše zemljoradniške stranke Joca Jovanović in Milan Pribičević. Točno ob pol 9 je vstopil v dvorano dr. Dragoljub Jovanović. Njegov tovariši ta čas niso bili v dvorani. Predsednik senata mu je stavil takoj vprašanje: »Ali priznate vsa dela, katerih vas dolži obtožnica državnega pravdnika?«

Ko je bilo zasllišanje dr. Jovanovića, ki je govoril svoj obrambni govor celo uro in trideset končano, je dal predsednik senata poklicati drugega obtoženca Jurista Dejica Jašo, ki se je zagovarjal tudi cele trideset ure. Jaša Dević priznava vse, česar ga dolži obtožnica. Današnji proces je bil zaključen ob 1 popoldne ter se bo nadaljeval jutri zjutraj ob 8.

Žrebanje dobrodelne loterije v Belgradu

Belgrad, 20. sept. 1. V prostorih finančnega ministrstva je bilo danes dopoldne žrebanje loterije dobrodelnega društva sv. Vincencija za zgradbo katedrale v Belgradu. Med drugim so bile izrebane sledeče številke: št. 184.276 je zadel 300.000 Din; št. 89.882 Din 50.000; št. 219.796 Din 20.000; št. 62.058 Din 10.000; št. 84.661 Din 10.000; št. 85.898 Din 10.000; št. 87.043 Din 10.000; št. 87.043 Din 10.000; št. 190.716 Din 10.000. — Po 5000 Din so zadele sledeče številke: 5.448 25.760 112.014 173.433 180.910 204.343 208.996 213.483 in 229.317.

Strahoviti orkan

London, 20. sept. 2. Po še ne dospelih vesteh iz otoka Palama v Floridi, je strahovit orkan na otoku Abaco popolnoma porušil mesto Green, Turkle in Capetown. Po dosedanjih vesteh znaša število mrtvih 14, ranjenih pa 70.

Razpis volitev v Nemčiji

Berlin, 20. sept. 19. Državni predsednik Hindenburg je z naredbo določil nove volitve v državni zbor na dan 6. novembra. Vlada pripravlja oklice na narod, da pojasni vzroke in svrhu novih volitev. Oklice se bo zavzemal za okrepitev položaja državnega predsednika in njegove imenovane vlade, posebno pa ga bo označevalo geslo: »S Hindenburgom na obnovo Nemčije!« Iz tega je tudi razvidno, da bodo v tem oklicu igrali posebno vlogo načrti za državno pravno reformo.

Nemško časopisje proti vladi

Pariz, 20. sept. AA. »Temps« ugotavlja, da je napravila angleška nota v Nemčiji globok vtis. Uradni krogi so dokaj vznemirjeni. Razsodni Nemci že priznavajo, da je treba iskati v Berlinu krivice mednarodnega nesoglasja. Najbolj pa sta mednarodno situacijo poslabšala Papen in general Schleicher z njuno akcijo za vojaško ravnopravnost Nemčije.

Zanimivi so komentarji nemških listov o novem mednarodnem položaju po objavi angleške note. Theodor Wolf ugotavlja v »Berliner Tagblatt«, da husarska diplomacija ne more doseči svojega cilja in da ogroža pravične zahteve Nemčije. »Germania«, glasilo centra, se vprašuje, ali

se hude napake, storjene svoj čas z zahtevu po carinski zvezi Nemčije in Avstrije, ponove na še bolj nevarnem terenu.

»Vorwärts« pripiha, da vodi državna politika k izolaciji Nemčije. Vlada, ki je v notranjosti brez zaslombe, išče v zunanji politiki velikega uspeha in se je zato vrgla brezglavo v avanturo, ki bo končala z diplomatskim neuspehom. Nemčija ni samo izolirana, marveč jo že zdaj ves svet smatra za militaristično državo, ki ovira splošno razorožitev in ki je kakor l. 1914 pripravljena kršiti pogodbe ter preprečiti gospodarsko obnovo sveta iz sebičnih razlogov.

„Hindenburgova fronta“

Berlin, 20. sept. AA. Nemška vlada izda danes volivni manifest na narod. V manifestu bo orisala svoje stališče v vprašanju volitev in razloge, ki so jo privedli do tega, da je razpustila državni zbor. Vlada bo pozvala stranke, naj vrše volivno kampanjo brez nasilja.

Doznava se, da vlada nima namena ustanoviti tako imenovano »predsedniško stranko«, pač pa »Hindenburgovo fronto«, v kateri naj bi bile zastopane vse skupine in frakcije, ki s simpatijami spremljajo politiko vlade.

Hendersonov odgovor

Nemčija bi od sodelovanja imela le koristi

Zeneva, 20. sept. AA. Predsednik razorožitvene konference Henderson je poslal nemškemu konzulu v Zenevi pismo, v katerem obžaluje sklep nemške vlade, da se ne bo več udeležila razorožitvene konference. Pismo opozarja nemško vlado na možnosti konference in pravi, da bi Nemčija imela od sodelovanja koristi.

Pariz, 20. sept. AA. Po vesteh iz Berlina tamkajšnji listi živo komentirajo odgovor predsednika razorožitvene konference Hendersona nemški vladi na njeno obvestilo, da se začasno ne bo udeleževala razorožitvene konference.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« pravi, da bi se Hendersonov odgovor mogel tolmačiti kot poskus sprave, ali pa tudi kot poskus, da se na Nemčijo zvali odgovornost za eventualen neuspeh razorožitvene konference. List je mnenja, da sta Anglija in

Francija dejansko onemogočili Nemčiji uspešno sodelovanje na tej konferenci.

»Lokalanzeiger« meni, da nemška vlada ne more pristati na Hendersonovo tezo, ki jo je obrazil v svojem odgovoru.

Pangermanska »Deutsche Tageszeitung« poziva Francijo, naj ublaži svoj nastop na prihodnji skupščini DN, ker bi se sicer utegnulo zgoditi, da Nemčija zapusti tudi Društvo narodov.

Centrumaška »Germania« ne verjame, da bi bilo koristno, iznesti nemške zahteve pred forum Društva narodov.

»Vossische Zeitung« misli, da bi bilo bolje, če se prizadete države o vsem tem vprašanju prej sporazumejo med seboj, preden bi ga iznesle pred Društvo narodov.

Zaključek konference v Stresi

Stresa, 20. sept. 19. Na zaključni javni plenarni seji konference o obnovi srednje in vzhodne Evrope, so voditelji delegacij velesil govorili precej optimistično, dočim so par ur prej na zadnji tajni seji številni delegati prijavili svoje pridržke, ki skoraj onemogočajo praktično uresničenje predlogov konference. Če je kdo spraševal delegate med štirimi očmi, so bili večinoma skeptični in niso verjeli na možnost, da bi se izvršil načrt za revalorizacijo žita, četudi agrarne države silijo na to. Romunski trgovinski minister Madgearu je na zaključni seji zelo drastično pojasnil stališče agrarnih držav in naglašal, da se je upanje, ki so ga stavile agrarne države na to konferenco, izpolnilo le deloma, ker brez valorizacije žita ni misliti na zboljšanje njihovega finančnega položaja, temveč je celo dvomljivo ali bodo države mogle vršiti svoje obveznosti, nekatere pa celo ali bodo mogle plačevati obresti posojil, dokler se njihova plačilna bilanca ne zboljša z izvozom žita.

Agrarne države za to še enkrat nujno prosijo vse države, da se čimprej uveljavi načrt za valorizacijo žita, da se prepreči usodne posledice v srednji in vzhodni Evropi. Agrarne države tudi obžalujejo, da konferenca ni določila gotovih pravil za odpravo trgovinskih omejitev.

Nemška delegacija je z rezultatom zadovoljna, ker je v zadnji uri dosegla, ker se je v načrtu v določeni obliki sprejel izrečni pogoj, da se Nemčija oprosti kontribucije. Temu stališču se je pridružila

na zadnji seji tudi Avstrija in Češkoslovaška, dočim so Anglija, Madjarska in Jugoslavija stavile pridržke. Italija, Holandska in Švica ter ostale države pa so si pridržale svobodo sklepanja svojih vlad glede ratifikacije. Zastopnik Nemčije dr. Posse je še enkrat naglašal, da Nemčija ni prevzela razen dvostranskih preferenčnih pogodb, nobenih nadaljnjih obveznosti in jamstev glede predlogov, ki jih je sprejela konferenca. Konec konference pa je zgodovinskega pomena, ker se je prvič na gospodarski konferenci dosegel sporazum o finančnih in v gospodarskih pomožnih ukrepih, o katerih je upati, da se bodo izvedli. Delegat Italije Michelis je sprejel predlogo, dočim je angleški delegat Addison izjavil, da Anglija sprejme odgovor s pridržki, ki jih je prijavil na tajni seji. Glede pridržkov pa se je doznalo, da je angleška vlada sporočila, da v svoji trgovinski politiki ne pozna nobenih kontingentov in da nima nobenih žitnih carin. Holandski delegat Bruins je izjavil, da Holandska ne sprejme niti žitnega dogovora niti gospodarskega poročila, pač pa nekatera priporočila finančnega poročila. Francija je brez pridržka sprejela vse predloge. Predsednik Bonnet je izrazil upanje, da se bodo nekatere države, ki so prijavile pridržke, končno vendar le še brezpogojno pridružile predlogom konference, ker je potrebno sodelovanje vseh in tvori konferenca v Stresi etapo za obnovo Evrope.

Osebnosti

Belgrad, 20. sept. 1. Prometni minister Lazar Radičević je imenoval kot delegate za veliko železniško konferenco, ki bo od 7. do 15. oktobra v Bruslju, sledeče višje uradnike prometnega ministrstva: dr. Franca Vončimo, referenta prometnega ministrstva pri glavni direkciji južnih železnic, ing. Jojiča, načelnika strojnega oddelka, Mihaela Jovanovića, šefa oddelka za vozni red, Dolinarja iz prometnega oddelka in ostalo pomožno osebje.

Belgrad, 20. sept. 1. Za častnega člana zveze zdravstvenih združenj je izvoljen dr. Bojan Pirc, šef oddelka centralnega higijskega zavoda v Belgradu.

Belgrad, 20. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je na predlog zunanjega ministra premeščen: za podkonzula 7. skupine kr. generalnega konzulata v Trstu dr. Teo Vodusek, podkonzul iste skupine pri kr. generalnem konzulatu v Milanu.

Belgrad, 20. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je na predlog prometnega ministra postavljen za kontrolorja v 7. skupini na postaji v Ljubljani — glavni kolodvor Mihajlo Bostele, kontrolor iste skupine prometnokomercialnega oddelka direkcije drž. železnice v Sarajevu.

Belgrad, 20. sept. 1. Z naredbo vojnega ministrstva so postavljeni: na službo v poveljstvo ljubljanskega vojnega okrožja konjiški kapetlan 2. razr. Predrag Stefanović, za vodnike 1. pionirskega polka inženirska podporočnika Ivan Bukša in Simon Goleš, za 1. častnika kr. ladje »Dalmacija« kapetan korvete Medlička Arnold, za 1. častnika kr. ladje »Dubrovnik« Ivan Kern, za 1. častnika minerskega poveljstva kapetan korvete Velizar Kovač, za vršilec dolžnosti poveljnika mornariškega oddelka poročnik fregate Stanislav Cvirn, za vršilec dolžnosti ordonančnega častnika v mornariškem poveljstvu poročnik fregate Josip Sekšida.

Belgrad, 20. sept. 1. Premeščena sta: Dolene Ljubislava, učiteljica v Šmarje pri Jelšah, Alojzij Kos, veroučitelj na Radu na mešan. šoli v Sošanju.

Belgrad, 20. sept. 1. Za učitelje za našo izseljeniško decu v Belgiji sta imenovana: Stoviček Stjepanuk iz Ljubljane v Limbourgu, s sedežem v Astenou, Azman Marija, učiteljica iz Stogovca v Limbourgu s sedežem v Heerlenu.

Belgrad, 20. sept. 1. Za veroučitelje so imenovani: Čížek Alojz, župnik, za kateheta na meščanski šoli v Slovenjgradu, Filipič Ivan za kateheta na meščanski šoli v Krškem, Fihter Franc, kaplan, za kateheta na meščanski šoli v Ribnici, Cizar Fr., kaplan, za kateheta na meščanski šoli na Raketu, Kordež Zdravko, kaplan, za kateheta na meščanski šoli pri Sv. Lenartu v Slovenskih gor., Soline

Ivan za kateheta na meščanski šoli v Slovenski Bistrici, Ovirik Alojzij za kateheta na meščanski šoli v Vojniku, dr. Gotfried Polj za kateheta na meščanski šoli na Viču, Ivan Mak za kateheta na meščanski šoli v Ormožu, Matija Munda za kateheta na meščanski šoli v Ljutomeru.

Dejo v pisarnah v zimskem času

Belgrad, 20. sept. AA. Ministrski svet je sklenil, naj bo delovni čas v državnih pisarnah tudi po 1. oktobru t. l. nepretrgano od 8 do 14 za vse urade z izjemo vojske, železnice, sreskih načelstev, policije in pošte. — Šefi oddelkov so odgovorni za dežurnost in če ta ni mogoča, naj odrede, da hodi njihovo osebje tudi popoldne v službo.

Gandhi je ostal v ječi

Poona, 20. sept. AA. Gandhi je odklonil pogoje indijske vlade za izpustitev iz ječe. Zato ga oblasti niso izpustile. Svojo gladovno stavko začne danes opoldne.

Bilanca železniške katastrofe

Pariz, 20. sept. AA. Po zaključnih podatkih je železniška katastrofa v Turiennu zahtevala skupno 61 smrtnih žrtev. Izmed 510 legijonarjev, kolikor jih je bilo v vlaku, so jih 47 našli mrtve pod ruševinami, 9 pa jih je podleglo ranam, 217 legijonarjev je ranjenih, med njimi 20 hudo. 237 vojakov je popolnoma nepoškodovanih. Razen tega je našlo smrt 5 železniških uslužbencev.

Krogla v srcu

London, 20. sept. 2. V londonski bolnišnici leži 21 letna deklica Sinida Howard, ki ima v srcu kroglo. Našli so jo na ulici s strelom v srcu, ko je ležala poleg svojega hudo ranjenega zaročenca, ki jo je ustrelil. Zaročencu gre na bolje, iz srca Howardove pa si zdravniki ne upajo vzeti kroglo, ker se bojijo, da bi taka operacija povzročila takojšnjo smrt. Če miss Howard ostane pri življenju, v kar zdravniki verjamejo, bo morala pustiti kroglo v srcu. Krogla se pri bitju srca stalno premika. Zdravniki si ne morejo pojasniti tega edinstvenega slučaja, kajti po teoriji nastopi po ranjenju srca takojšnja smrt.

Ogenj uničuje siromakom

Požar na Količevem

Domžale, 19. septembra.

V noči na ponedeljek je zlobna roka zanelila požar v hiši posestnika Ane Korošec na Količevem št. 7. Požigalec je zažgal butare, katerih je bilo okoli 150, nakar je ogenj takoj — bilo je nekaj čez 22 — objel vse poslopje, ki je bilo leseno. Lastnica je bila zavarovana za 2000 Din. Huje ko ona pa je prizadet gostac Franc Prelovšek, uslužben v Bonačevi tovarni, kateremu je pogorelo dobesedno vse: pohištvo, obleka in celo težko prislužen denar. Ker je bil ogenj tako nagel, niso mogli rešiti niti toliko, da bi se mogli obleči. Prelovškovo ženo, mater dveh otrok, je nesreča tako zadela, da leži bolna pri dobrih sosedih. Prelovška, ki je priden in trezen delavec, priporočamo v dobrohotno pomoč. Na lice mesta so daspele brzgalne z Vira, iz Bonačeve tovarne in iz Radomelj, ki pa ognja niso mogle pogasiti ter so dosegle le to, da se ogenj ni razširil še na sosednja poslopja.

Nesrečna Stavča vas

Žužemberk, 19. septembra.

Dodatno k prejšnjemu poročilu še sledeče: Škoda je tudi to pot velika. Prizadeta pa nista samo oba sedanja pogorela, ampak tudi prejšnji, ki so imeli pri njih več stvari spravljeneh. Zlasti Potočarjeva, ki je izredno dobrega in usmiljenega srca, je imela pod svojo streho vse natrpano razne oprave, žita, krme itd., kar so nosili k njej spravljati pogoreli, ki še niso imeli svojih shramb. Sedaj je šlo z njenim premoženjem vred tudi vse to. Sosed Fabjan je imel v njenem svinjaku štiri prašiče že skoraj dorejene. Ravno ta teden je nameraval dograditi pogoreli svinjski hlev in svinje prepeljati vanj, a sedaj so vsi štiri zgoreli. Takoj, ko se je pokazal ogenj, so začele svinje cviliti. Toda požar se je tako naglo razširil, da ni bilo več mogoče blizu in odpreti vrat. Toliko manj je bilo mogoče rešiti kaj drugega. Tako je uboga reva, vojna vdova, že prej vsa zadolžena, prišla sedaj popolnoma ob vse. Gospodar Zupančič je bil vsaj primerno zavarovan, Potočarjeva pa le prav neznatno. Tako siroščina vedno na kup sil! Uboga pogorela je vsega usmiljenja vredna in podpore potrebna.

Brez dvoma je, da je bil sedaj, kakor prvič ogenj potaknjen. Obakrat je začelo goriti v listniku, obakrat v nedeljo ob mraku. Ljudje so vsi zbegani in prestrašeni.

Prisrčna hvala pa gasilec, ki so se tako žrtvovali!

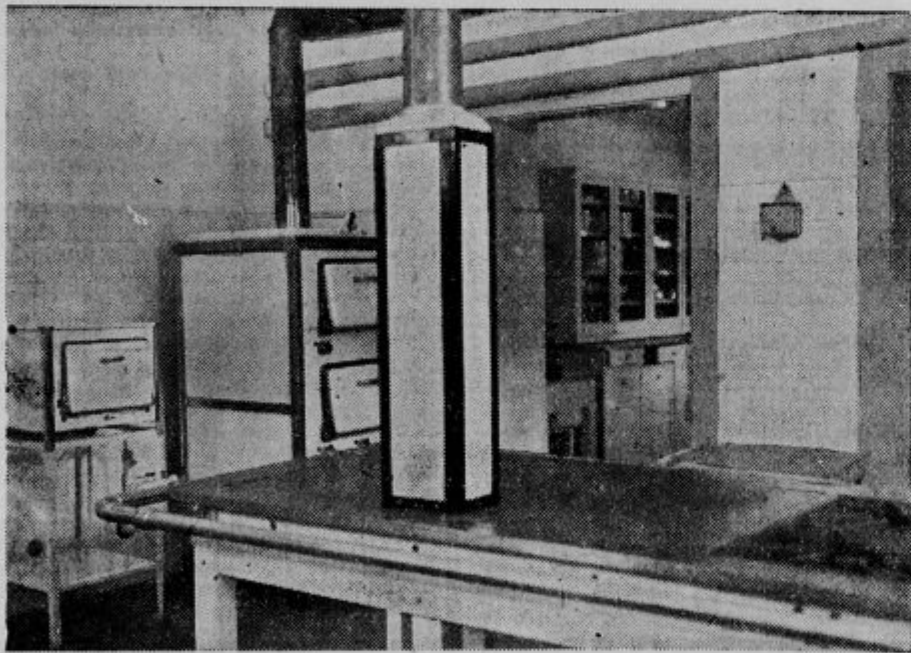
Požar pri Grosupljem

Grosuplje, 20. septembra.

Okrog 1 ponoči, ko so ljudje pri najboljšem počitku, so se oglasili zvonovi, gasilski rogovi in sirena grosupeljske tovarne motvoza. Ljudje so takoj vedeli, da je v bližnji požar.

Požar je nastal na Selih pod Smarjem na Dolenskem pri Mariji Kastelic, p. d. pri Trontlju. Najprej se je vnel pod, v katerem je bilo precej sena. Ogenj je prodrl na sredini streho in je bušil visoko v zrak. Ker je bila streha slamnata, je gorelo slamo raznašalo daleč naokoli in takoj nato sta bila v plamenih tudi že hiša in hlev, ki sta oddaljena od poda kakih 20 metrov. Marija Kastelic je spala v hiši in njeni trije otroci. Njen mož pa je že v mraku odšel v poldrugo uro oddaljeno vas Lipljene in pri požaru ni bil navzoč. Ko se je ona na glas zvonov zbudila, je bila že vsa hiša v plamenu in v veži se je začel že rušiti strop. Hiša in ostalo poslopje je bilo namreč že zelo staro in s

Iz novega ljubljanskega sanatorija

Plinska kuhinja v sanatoriju zasebnih nameščenecv na Zaloški cesti.

Izpred celjskega okrožnega sodišča

Celje, dne 20. sept.

Včeraj se je zagovarjal pred 5 članskim senatom Pribožič Alojzij, brezposelni rudar, radi zločina po čl. 1. zak. o zaščiti države, da je vršil propagando, da se z nasiljem izpremeni politični in socialni red v državi.

Pribožič je pristojen v občino Raztez pri Rajhenburgu. Živel je pa večinoma v Nemčiji, Belgiji in Holandiji ter se je šele februarja letos kot brezposelni rudar vrnil v domovino. Govori francoski, nemški, flamski ter rad čita znanstvene knjige o političnih in socialnih problemih. Po prihodu v domovino je takoj prišel za delo na kmetih, zadnji čas je pa tudi doma postal brezposeln.

Pri današnji razpravi je bil Pribožič glede glavnega dela obtožbe oproščen, ker se je izkazalo, da ga ni zakrivil. Obsojen je pa bil zaradi dogodka julija meseca v Celju, da je propagiral komunizem na 8 mesecev strogega zapora, ker je sodišče smatralo, da je ta del obtožbe po pričah dokazan.

Senatu je predsedoval predsednik okrožnega sodišča dr. Vidovič, obtožbo je zastopal dr. Juhart, zagovarjal je pa obtoženca Pribožiča odvetnik dr. Hodžar.

slamo krito. Hitro je pograbila otroke in v zadnjem trenutku se je rešila. Takoj nato pa se je vnel tudi pod in žitnica posestnika Jožefa Mehleta, p. d. pri Pačku. Zgorelo mu je mnogo sena in tudi žita. V veliki nevarnosti je bila tudi hiša, ki stoji v neposredni bližini. Sreča je bila, da je hiša krita z opeko in da ni bilo nikakega vetra. Mariji Kastelic pa je zgorelo skoraj vse. Rešili so le nekaj perila. Zavarovalnica je baje še precej primerna.

Na kraj nesreče so prihiteli prvi grosupeljski gasilci, ki so delali z veliko požrtvovalnostjo do jutra, dočim so druge brzgalne že odšle, ko ni bilo več nevarnosti za ostale hiše. Dalje so prišli na pomoč še gasilci iz Ponove vasi, St. Jurija in Smarja z motornimi brzgalami. Dalje so bile še ročne brzgalne iz Sp. Slivnice, Lipoglav, Smarja, M. Mlačeva in Gatinje. Vode je bilo še primeroma dovolj. Črpali so iz nekega brega, ki so ga pa proti koncu osušili. Seveda ni zelo velik. Prisotni so bili tudi grosupeljski orožniki, ki so z veliko vneto pomagali pri reševanju. Kako je požar nastal, še ni pojasnjeno.

Dva požara v ptujski okolici

V Ruperčah je gorelo letos štirinajstič. Zagonetka požara v Rogoznici.

Ptuj, 20. septembra.

Ptujška okolica je letos kakor zakleta. Požarne katastrofe divjajo druga za drugo, cele vasi so že postale žrtve plamenov, pa še vendar je pravi vzrok teh nesreč zavil v temo. Niti najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi kdaj na Ptujskem ali Dravskem polju tako pogosto gorelo kakor letos, ko so vendar v prejšnjih časih bile strehe slamnate, hiše brez dimnikov ter so bile tako mnogo bolj izpostavljene požarni nevarnosti, kakor sedaj. Jasno je, da gre večina teh požarov na račun človeške hudobije.

Danes je zopet v okolici Ptuja na dveh straneh gorelo. Ogenj je izbruhnil v Ruperči vasi, kjer so imeli letos že 13 požarov ter je bil današnji štirinajsti. Zgorela je viničarija posestnika Franceta Zunkoviča. Na pomoč sta prihiteli gasilni društvi iz Cerkovcev in Sv. Lovrenca na Dravskem polju. Viničarija je sicer zgorela do tal, posrečilo pa se je ubraniti sosedna poslopja pred grožnjo nevarnosti.

Drugi požar, ki je bil v Rogoznici okoli 4 zjutraj razsvetlil nebo ter prebudil preplašene vaščane iz sna, je uničil gospodarsko poslopje ter skedenj posestnika Perneka v Novi vasi. V kratkem času so prihiteli na mesto požara ptujski gasilci pod poveljstvom inž. Celotija. Hitro so bili iz bližnjih tolmunov napeljene cevi in po dvehurnem delu se je posrečilo ogenj omejiti ter odvrti nevarnost od hiš. Plameni so uničili gospodarsko poslopje, posrečilo pa se je oteži iz hleva živino, ki so jo sosede odpeljali v zadnjem hipu že vso omamljeno od dima. Pač pa je zgorela perutnina v kurniku. Za časa požara ni bilo posestnika Perneka doma in se tudi danes še ni pokazal na domačiji. Njegova žena pa leži v ptujski bolnišnici, kjer se zdravi od hudih poškodb, ki jih je dobila o priliki domačega prepira. Ker je Pernek pred kratkim izgubil tudi svojega otroka, ki je umrl v mlaki gnojnice, je bil zadnje čase zelo potr. Poleg tega so našli v kleti nekaj sodov jabolčnika in vina izpuščenega, katerega je bilo na tleh za celo ped. V hiši pa so našli navito budilko. Vzrok požara je pod temi okolnostmi zelo zagoneten.

Izmed 10 ljudi jih ima 7 zobni kamen ...dobi ga pa lahko vsak!

SARGOV

Večina zobnih bolezni izvira iz nevarnega zobnega kamna. Potuhnjeno se tišči za zobmi, jih omaje... in večkrat čisto uniči. Odpravite ga s tem, da zobe redno čistite s Sargovim Kalodontom. Pri nas je Sargov Kalodont edina zobna krema, ki ima v sebi sulforicinov oleat po Dru. Bräunlichu. On odpravi polagoma in zanesljivo zobni kamen in ne pusti, da bi se napravil nov... zobe pa ohrani močne in zdrave!

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

Konkurzi amer. bank in Slovenci

Kaj nam pišejo iz Amerike?

Premnogi slovenski izseljenci v Ameriki so imeli še pred vojno bridke izkušnje z raznimi bankami, ki so prišle v konkurz, to je, da so ustavile izplačila in poslovanje. Pozneje so zvezna vlada in tudi drž. vlade po posameznih državah sicer uvedle malo strožje postavbe glede bančnega poslovanja, a vsi ti zakoni do zadnjih časov dajejo vodstvom bank vse preveč proste roke, da lahko skačejo v razne špekulacije s posojili itd. V špekulacije lahko skačejo, dokler špekulacije neso, dokler gospodarstvo industriji gre navzgor. Toda masšujejo pa se špekulacije v negotovih časih, zlasti pa v časih gospodarskih kriz nad investiciji.

V Ameriki je šlo od medvojnih let pa do l. 1929. vse nezasišano navzgor. Hiše in posestva so v ceni narasle za dve tretjini nad pravo normalno ceno. Cene obveznic in delnic na borzah so se divje dvigale. Vse je šlo, kakor bi pihali in napenjali balon, vsak moment večji in širji. Vse je delalo profite na desni in levi. Kar si letos kupil, si prihodnje leto prodal za najmanj 25 odstotkov profita itd. Vse je bilo opito od neke divje borzijske manije in vse je drlo na borze in druge trge, vse je hotelo zlahka obogatiti in se povzpeti naprej.

Toda, vsake reči je enkrat konec, je dejal Smihelčan, ko je zibal francoskega vojaka v zibelki pred več ko sto leti — in tako je bilo tudi te. Balon, ki so ga napihovali, je počil v jeseni leta 1929. Večina denarja je bilo plasiranega na borzah in tu je prišlo do kraha. Sledili so umetni krajši dvigi, a sledili so zopet kraki. Zmanjkalo je denarja. Investitorje je tako omotila borzijska manija, da so jemali na svoje posestva vključena posojila, jih plasirali za razne akcije na borzah itd. Pripovedujejo celo, da so imeli londonski in pariški denarni magnetje svoje strokovne špijone na newyorški borzi. Ko so ti zazpazili, da se bliža krah, so v velikih šumah vrgli svoje akcije na trg, dvignili, kar se je dalo in odnesli denar čez morje. Ameriške ribice, to je največ mali ljudje, so ostale same v ribniku in hlatale naprej. Nazadnje so vlagatelji ostali oskubljeni za vse, kar so vložili v razne akcije, z namenom, da hitro obogate.

Krah na borzah je seveda slabo vplival na banke. Investitorji, ki so na borzah propadli, so dvigali svoje vloge, ako je še kaj ostalo, iz bank in so dolagali za svoje akcije, da bi vsaj rešili, kar bi se dalo. Začelo je na ta način primanjkovati denarja. Industrije vseh vrst so pričele pešati, ker jim ni bilo mogoče več dobiti raznih kreditov, ker so njihove akcije na borzah padle. Sledila je brezposelnost in z njo je padala od dneva do dneva kupovalna moč malih ljudi, delavskih družin. Krah je šel globlje in globlje, kakor nalezljiva bolezen, dokler ni bilo zastrupljeno vse telo.

Ker je padel zaslužek malih ljudi na ničlo in ker so pošle vse rezerve plačilnih možnosti teh ljudi, so prišle v neprimern položaj banke, ki so imele posojila na zemljišča in hiše takih malih in srednjih ljudi. Ti niso mogli vsled brezposelnosti odplačevati ne kapitala ne obresti. Zraven tega so imele vse banke velike vloge plasiranega premoženja v razne bone, obveznice. Te so na borzah tudi padle od 10 do 80% in nekatere celo več. Premoženje bank se je na ta način skrtilo pod določeno višino, katero mora imeti vsaka banka na razpolago, da lahko izplača svoje vlagatelje itd. Posledice vsega tega so bile, da so banke morale v konkurz in likvidacije. Epidemija bančnih polomov se je širila s tako naglico, da je v letu 1931. zaprlo do 2000 bank svoje duri širom Amerike. Še huje je bilo v prvi polovici leta 1932. Samo v mesecu juniju 1932 je zaprlo samo v Chicagu v enem mesecu okrog 40 bank svoje vrata. Na milijone in milijone dolarjev je na ta način zamrznilo v takih bankah in milijoni vlagateljev trpe ogromno škodo.

Med temi prizadetimi vlagatelji je na tisoče in tisoče naših slovenskih izseljencev, ki so nosili po 25 do 40 let svoje prihranke v razne banke, danes so zgubili premnogi vse to, in to na stara leta, ko bi najbolj potrebovali to, kar so prihranili v potu svojega obraza po zaduhlih rudnikih in smrdljivih tovarnah. Sključeni hodijo po ulicah in premišlujejo, kako bo zdaj, ko ni za nje ne dela ne jela, ko so dali tujni vse, kar so imeli, svoja mlada leta, svojo moč in kri, a zdaj jim je ta tužina vzela na svoj način ono, kar so si prihranili za stara leta. Zalostni in potrti se udajajo vsak v svojo usodo in pričakujejo boljših časov.

okrog pet let, breja (dvoje telet) in je bila skoraj najboljša iz tega hleva. Obveščeni konjederec iz Celja je živali odpeljal in pokopal.

Banke, ki so ustavile poslovanje in so šle v likvidacijo, pa izplačujejo le počasi svoje vlagatelje, in še to povprečno od 10 do 45%, kakor pač stojijo njih investicije.

Oni, ki se za to zanimamo, večkrat poudarjamo: Škoda, da se ni domovina prej bolj zanimala za svoje izseljence v tem oziru. Z vladno podporo bi se dalo v Severni Ameriki na podlagi 51—49% lastništva organizirati zanesljiv denarni zavod, ki bi sprejemal izseljenške vloge. Ta bi nudil posojila domovini in ta bi imela ogromno korist od tega, kakor tudi njeni izseljenci sami. Nobena investicija bi se domovini ne splačala bolj kakor taka!

Smrtna kosa med našimi v Ameriki. V San Francisco, Californija, je te dni umrl g. John Kukar, star pionir tamkajšnje slovenske naselbine. Vodil je gostilno pod imenom »Ljubljana«. — V Chicagu, Illinois, je te dni izvršil samomor Matija Klemenec, star 71 let, s tem, da se je polil s petrolejem, se obesil in se še zažgal. V Chicagu je bival skoraj 50 let. Doma je bil iz Črnomlja na Belokranjskem. — V Clevelandu, Ohio, je umrla ga. Anna Sulak, rojena Pate. — V Chisholmu, Minnesota, je umrla ga. Barbara Govednik iz Suhorja pri Metliki, stara 53 let. Pokojnica je mati svetovno znane plavalke gd. Ane Govednik, ki je te dni dobila odlikovanje pri olimpijskih tekmah v Los Angeles, Calif. — Vsem R. I. P.!

Ne potrebujem reklame, delo govori!
PRALNICA, LIKALNICA IN ČISTILNICA OBLEK
Ljubljana, Mestni trg št. 8 (HAMAN)

Tragična smrt kranjskega obrtnika

Kranj, 19. septembra.

Preteklo soboto dopoldne so na pokopališču v Sori pri Medvodah pokopali mladega pečarskega mojstra Vinka Kokalja, ki se je ponesrečil z motorjem v nedeljo 11. septembra pri Križah na Gorenjskem. Kokalj, ki je doma na Rakovniku pri Medvodah, je pred par leti prišel v Kranj, kjer je odprl pečarsko delavnico in trgovino. Ker v Kranju v tej stroki ni prehude konkurence, mu je obrt uspevala dokaj zadovoljivo. Do letos spomladi je delal skupno z družabnikom Oselji, sedaj pa se je osamosvojil. Lansko leto spomladi je že Kokalj kupil ob poti na Rupo precejšnjo parcelo, kamor je dal pripeljati peska in gramoza, da bi sčasoma tam zgradil hišo in delavnico. Tudi v obrtniških organizacijah se je pokojni Kokalj z vneto in uspešno udeleževal. Bil je med drugim tudi član zdruge »Obrtniški dom«. — Svojo delavnico, skladišče in trgovino je zadnje čase imel pri Sircu Lj. poleg Zvezde.

Omenjeno nedeljo popoldne sta se peljala na motorju Kokalj Vinko in mizararski mojster Zepič Ivan. Blizu Križev pri Trzišu sta dohitela tri kolesarje. Kokalj je hupal, kolesarji se pa niso hoteli ogniti. Kokalj je računal, da se bodo kolesarji, ki so vozili sredi ceste, ognili na desno h kraju ceste, ter da jih bo on levo prehitel. Ker se pa niso ognili, je Kokalj vozil dalje desno. V tem hipu, ko je bil Kokalj z motorjem vstric kolesarjev, si je pa eden teh premislil in zavozil proti desni. Pri tem pa je s kolesom trčil ravno v sredjo dolžino motorja, tako da je Kokalj izgubil ravnotežje, motor se je prevrnil in ker je Kokalj pozabil hitro zapreti motor, je ta še deloval in vlekel oba potnika po tleh naprej. Dočim je Zepič odnesel zdravo kožo, si je Kokalj zlomil ključnico in dobil večje rane po nogah. Kolesarji, ki so videli po njih povzročeno nesrečo, so jo jedrno ubrisali nazaj. Kokalja so nato odpravili v ljubljansko bolnišnico. Tu so mu uravnali kost, rano pa zašili in obvezali. — Vse je že kazalo, da bo Kokalj kmalu ozdravel. Ko je bil v pričetku preteklega tedna pri njem na obisku brat, je bil Vinko še dobre volje. V resnici pa mu je že grozila smrt. Rane so bile zastrupljene, česar pa ni vedel ne Kokalj, ne zdravniki. V sredo se je zastrupljenje že toliko razvil, da je bila vsaka zdravniška pomoč izključena in krepki, zdravi Kokalj je podlegel zastrupljenju. Smrt je nastopila v četrtek ob 2 zjutraj. — Truplo so prepeljali na dom in ga ob lepi udeležbi pogrebcev pokopali v soboto dopoldne na domačem pokopališču. Kranjski obrtniki so z njim izgubili iz svojih vrst zavednega in agilnega tovariša. Naj v miru počiva.

Najidealnejša pot za razbremenitev posestev in za zidavo lastnega doma potom
STAVBE HRANILNICE IN POSOJILNICE.
Ljubljana Miklošičeva cesta št. 5.

turistovskemu vlakcu iz Ptuja do Zirovnice (Kebina: nova impreguirana jopa za dež (Windjacke), knjiga Badjura, lodnast jopič, škatlja iz aluminija in druge. Naslov v upravi: Slovenci, 100.

SLEPI SPORTNIKI

Marsikdo se bo začudil nad naslovom. Kako bi si mogli privoščiti sport ljudje, ki jim so oči zaprte in tavajo s palico po ulicah in križpotih? In vendar je tako. Z neprimerno energijo in pogumom so ustanovili slepci v Berlinu leta 1928 zvezo slepih sportnikov. In vsak terek in četrtak se vadijo, enkrat moški, drugičkrat ženske. Vedno pa se ti ljudje tako uživajo v svoje igre in tekmovanje, da se gledalec čudom čudijo.

Ta sport so si slepci prav za prav zato ustanovili, da bi se vsi naučili hoditi tudi po mestih med drugimi ljudmi, ne da bi jih pri tem ovirali. Teh par let je pokazalo, da se ta smoter ni le dočela izpolniti, marveč so se slepci tudi telesno jako okrepili in duša jim je prožnejša. Zveza ima zaenkrat le 60 članov, pol moških, pol žensk, ki se pri vajah menjavajo. Vsi slepci so čez dan v službah, eni so stenografisti, drugi izdelovalci krtač, torbic itd. in šele zvečer se morejo posvetiti sportu. Med njimi ni nikakih strank ali politikarjev. Vsi so velika družina, zato vlada pri večernih vajah pravo otroško veselje.

Predvsem pride na vrsto telesna telovadba, nato orodne vaje in končno lahka atletika, ki je bila šele lani uvedena. Telovadijo na vseh orodjih, na kozlu, na lestvi, bradlji, drogu. V lahki atletiki teko do 100 metrov, mečejo disk in žogo, skačejo v višino in daljavo; zdaj trenirajo za tek v daljavo 3000 m.

Ženske se bavijo predvsem z gimnastiko, orodno telovadbo in narodnimi plesi.

Kako more slepec 100 metrov teči ali metati disk ali skakati?

Pri 100 metrih tečeta vedno le dva k cilju, pa ves čas ju opozarjajo tovariši in učitelj telovadbe.

Nedavno so imeli ti berlinski slepci javen nastop.

Za daljavo 100 metrov sta potrebovala dva slepa tekača 13.1 sekunde, torej še tri sekunde manj, kakor se po sportnih določbah zahteva.

Pri skoku v višino preračuna slepec najprej višino droga, na katerega je pritrjena vrstica in tu mu pomaga njegov izredno razvit tip. In z mesta so pri javnem nastopu preskočili 1.25 m višine, z zaletom pa 1.50 m. V daljavo je segel skok 5 m, nekateri so skočili celo do 5.30 m. V metanju diska so dosegli 11.90 m, a žogo so vrgli nad 40 m v daljavo. Tudi v plavanju so dosegli velike uspehe. Devetdeset odstotkov članov zna plavati; vzdržijo nad 45 minut v vodi.

Iz tega vidimo, da korakajo tudi slepci po sodobni poti sporta, v katerem pozabijo na največje gorje, ki ga more človek doživeti, slepoto. Pozabijo na sonce in rože, ki so jih morda nekoč videli, pa jim je oko ugasnilo...

Mesto pod morjem. Mesto Nuevo Laredo v Mexiki je pokrilo vsled velikih nalivov vodovje. Vse cestne železnice stoje, kakor pove slika, pod vodo. Sedem ljudi je našlo v vodi grob, mnogoštevilni pa so izgubili streho.

Svetovno kopališče na prodaj

Usodna gospodarska kriza je vrgla senco tudi na svetovno kopališče Biarritz. Biarritz je bilo kopališče za milijonarje in biljarderje. Razkošni hoteli na obali in obe igralnici sta nudili poleg naravnih krasot magično privlačnost vsem onim, ki so imeli mamon za Boga.

Bivanje v tem slovitem kopališču je požrlo bajne vsote denarja; zakaj hoteli so bili pripravljeni le za obisk Krezov. Tu so prišla le najzbranejša jedila in pijače na mizo. Brezumno, a vendar v mrzlični naglici so drseli natakariji po parketnih tleh razkošnih dvoran, kjer so igrali najboljši orkestri sveta. Tu so se dogajali grehni vseh vrst, pustolovstva, škandali — saj take stvari so bile bogatcem dovoljene... Tu so bili tudi bivši ruski grofje v službah natakarijev in podobno.

Zdaj pa gre pravljica o bajnem Biarritzu h koncu. Biarritz stoji neposredno pred dražbo. Nu-

dijo ga celo za 5 milijonov mark, toda kdo bi dal pet milijonov za zdravilišče, ki ima sicer svetovni sloves, a nima enega samega gosta. Blesk je obdel, luksuz je izginil, hoteli nudijo brezupen pogled. Tam, kjer se je nekoč veseljačilo in je tekel šampanjec v potokih, vlada danes mir in pokoj.

Biarritz se ima za svoj pravičilen podvig prav za prav povojnemu času zahvaliti. Mednarodna visoka aristokracija, ki ji je bila pot v domovino zaprta, se je zbirala na tem mestu. Tako so tekli milijoni v žepe zdraviliščnih ravnateljev. Zdaj je seveda vsled krize nastopila suša. Redki gost, ki ga svetovna kriza še ni udušila, pa se zaleti v Biarritz, ne bo kopališča rešil. Prav tako hitro, kakor so milijoni v kopališče zgrnili, so zdaj splahneli. In to je naravna pot. V nebo bi kričalo, če bi poedinci sipali denar za nemarne pustolovščine, medtem ko milijoni kruha stradajo...

Ogromni naval k razprodaji Kreugerjeve zupščine. V dolgih vrstah se je prerivala množica pred švedsko-francosko umetniško galerijo v Stockholmu, da bi si nakupila slik iz velike in vrednostne umetniške zbirke Ivana Kreugerja. Zbirka se je dražila pod imenom »Kreugerjeva zbirka.«

Iščem...

V večernih poznih urah se je sprehajal po praških ulicah neki mož z veliko hlevsko svetilko. Na steklenih svetilkinih stranicah je bil prilepljen list z napisom: »Iščem pravičnost in poštenje!« Razumljivo je, da so se nenadnemu praškemu Diogenu pridružile velike množice meščanov in mu ploskale. Tudi policija je bila ob prikazni »modrijana z lučjo« brez sapa in moči.

Paša Ilav, avstrijski afrikolog, leži na Dunaju na smrtni postelji. Njegovo ime je zbuvalo občudovanje po vsem svetu, ko je bil kot generalni guverner Sudana 11 let ujetnik Mahdijev.

Špansko ljudstvo se raduje nad agrarno reformo. Sprejem katalonskega državnega predsednika Macia v Madridu. S sprejemom novih zakonov za razdelitev veleposestev in s priznanjem samostojnosti Katalonije v državnem zboru — so reforme republikanske vlade približno končane. Sprejem katalonskega državnega predsednika Macia se je spremenil v veliko manifestacijo španskih republikancev.

Chaplinovi čevlji

Sloviti Chaplin je podaril raztrganemu, bese-mu beraču čevlje. Berač pa jih ne obuje, marveč jih nese bližnjemu starinarju, ki mu izplača za berača ogromno vsoto 60 dolarjev. Ta pa čevljev ne spravi v predal, temveč jih nekemu časnikaču od-da za 800 dolarjev. Časnikar je bil še bolj podjetej kot berač in starinar ter jih proda dalje za 3000 dolarjev. Veselje tega novega kupca pa ni bilo dolgo, zakaj nenadoma so se začeli oglašati od vseh strani ljudje, ki so trdili, da imajo tudi oni Chaplinove čevlje, katere pa prodajo za mnogo manjšo vsoto. Ko so vprašali Chaplina, koliko je resnice na teh vesteh, je izjavil, da je podaril le en par čevljev. Zdaj pa jih kroži nad dvajset parov in nihče ne ve, kateri so pravi. Tako išče človek do-bička na raztrganih čevljih sočloveka, ki nimajo vendar nobene druge posebnosti, le da so morda temeljiteje preluknjani.

Najnevarnejše zračno orožje. Angleško bombno letalo, ki dosega hitrost približno 250 km, meče zračno torpedo, najmodernejšo orožje morske vojske.

Brade se vračajo

Brade, katere so med svetovno vojno pod angleško-ameriškim vplivom izginile, se v Franciji znova vračajo. Ze v tem času, ko so golobradci vodili modo, so večji Francozi (Tristan Bernhard, Raymond Poincaré, Doumer) hodili po prejšnjih potih — z dolgo brado. Zdaj pa francoske žene zahtevajo od mož, da si puste rasti brade. In kakor je mož vedno poslušal ženo, jo bo kajpada tudi tu.

Pred Gandhijem

Ze pred Gandhijem je zagrozil in izpolnil gladovno stavko župan južnoirskega mesta Corka, Mac Swiney. Ta mož je leta 1920 radi velikega angleškega nasilja nad Irsko izrazil svoj protest s tem, da je stradal, dokler ne bi pač dala Angleška Irski pravico državne samoodločbe. Mož je izpeljal svojo nakano do konca. Umrl je devetindvajseti dan svojega gladovanja. Dve leti nato se je Irski osamosvojila, seveda v okviru angleškega svetovnega imperija. Sedaj se pa Irski tega imperija polagoma otresa... — Gandhi je torej drugi politik, ki demonstira proti Angliji z gladovno stavko.

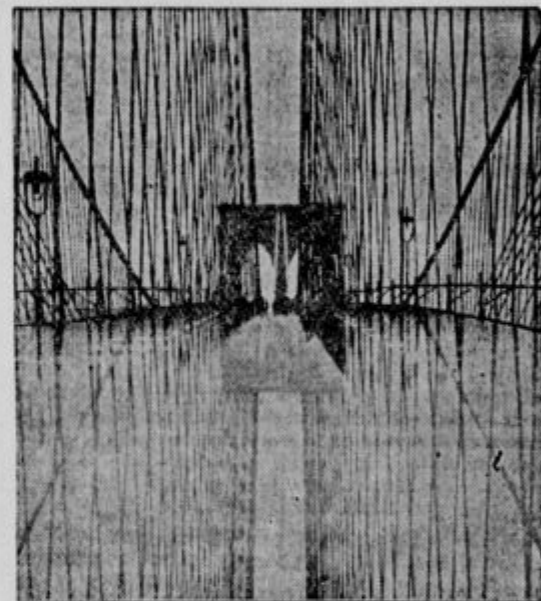
Dinamit na progi

V bližini Marseille so odkrili veliko množino razstreliva: v vreči je bilo 57 vžigalnikov, 81 zavojev dinamita in 10 metrov vžigalne vrvice. Ta najdba je bila približno 200 m oddaljena od železniške proge Pariz—Marseille. Tem večje vznemirjenje pa se je polotilo ljudi radi dejstva, ker je bilo zadnja leta v teh krajih več železniških atentatov. Takojšnja preiskava ni odkrila še prav ničesar.

Učitelj razlaga: »Anonimna oseba je tista oseba, ki neče biti imenovana. — Paglaveci! Kdo mi je vrgel v glavo jabolčno lupino?«
Glas iz kola: »Anonimna oseba.«

Armada enega moža

To zastavo nosi državnica Lichtenstein, da ima armado, ki obstoja iz enega samega moža. Leta 1866 je imela vojska sto mož. Ti so šli na pomoč Avstriji proti Garibaldi. Ko so se vračali v svojo domovino, so bili sprejeti kot junaki. Ustanovili so si potem »klub vojščakov«, katerih predzadnji je te dni legel v grob. In tako je ostal le še en edini član lichtensteinske vojske. Moremo torej po pravici trditi, da je Lichtenstein dejansko 99 odstotno za razorožitev armad.

Dež umetnik. Po nekem dežju v Newyorku se je posrečil nekemu fotografu krasen posnetek znamenitega brooklinskega mostu. Kabli tega ogromnega visečega mostu se zrcalijo na asfaltnih tleh v izredni jasnosti.

Anekdota

Egon Ervin Kisch je obiskal prijatelja, pa je slučajno vprašal njegovega starega sirica, kako mu gre.

»Kako neki naj gre človeku, ki ima 80 let! Star je in slab,« odvrne stric.

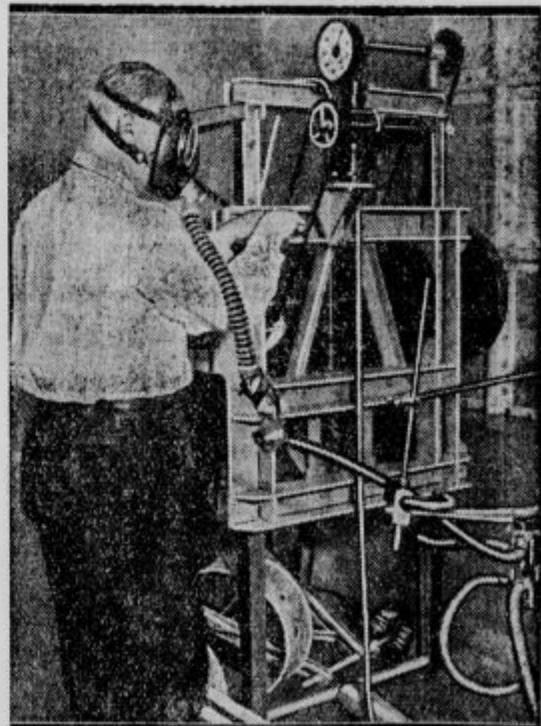
»No,« ga tolaži Kisch, »poglejte Hindenburga, ki ima 85 let, pa je še zmerom svež in brdek.«

»Seveda,« odgovori starček, »ko pa nima nobenih skrbi...«

Prijatelj sreča slovitega komika Feliksa Bressarta, ki se sprehaja po živalskem vrtu z bolešno slinjenimi ustnicami in z žalostjo v očeh.

»Kakšen pa si?!« Komik, pa tak žalosten obraz!«

»Pusti me v miru,« odgovori Bressart, »danes sem v civilu.«

Kako preizkuša letalec svoje sposobnosti? Pri-čujoča slika kaže preizkušnjo bodočega letalca v takozvani pnevmatični celici, v kateri se zračni pritisk po volji izpremeni. S pomočjo tukaj naslikane opreme, mora kandidat pokazati, kako reagira na umetno pripravljeni višinski zrak in če je sposoben za pilota.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka pefitna vrstica po Din 2.50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Vsaka beseda 1 Din

Priporočam se

za samostojno gospodinjstvo ali pa kuharico. Ponudbe pod »Pridna Primorka« št. 13.714. (a)

Trgovska pomočnica

z najboljšimi spričevali in večletno prakso v manufakturni, galanterijski in mešani stroki išče mesto. Ponudbe pod »Zanesljiva« št. 13.713. (a)

Službo dade

Vsaka beseda 1 Din

Gospodinja

se sprejme na deželi. Naslov v upravi »Slovenca« Maribor pod št. 1424. (b)

Kuharico

popolnoma zdravo, samostojno, pošteno in marljivo, z daljšimi spričevali, ki bi poleg služkinje opravljala tudi druga hišna dela, iščem. Predstaviti se je od 4 do 5 pri Pavlu Predoviču, Poljanska cesta 73. (b)

Kuharico

za internatsko kuhinjo, kjer se kuha za 50 do 80 oseb dobra kmetijska hrana, iščem. Vešča mora tudi biti meščanske kuhe in samostojnega gospodinjstva. Plača po dogovoru. Ponudbe je poslati na banovinsko kmetijsko šolo Grm, Novo mesto. b

Vajenci

Vsaka beseda 1 Din

Ključavničarskega

vajenca sprejemem. Ciril Metodova ulica 3, Studenci pri Mariboru. (v)

Iščem vajenca

za kovaško obrt. Hrana in stanovanje pri mojstru. I. Pokorn, sekirni kovač, Škofja Loka. (v)

Učenko

za strojno pletenje sprejemem. Hrana in stanovanje v hiši. Trebnje 18 — Dolenjsko. (v)

Trgovsko vajenko

močno, najraje z dežele, sprejme takoj trgovka Cerar Antonija, Krašnja pri Lukovici. (v)

Pouk

Vsaka beseda 1 Din

Šoferska šola

E. Čeh

(Bivša Carmenikova šoferska šola) Ljubljana, Dunajska c. 36. Šola za poklene šoferje in amaterje. Prospekti in pojasnila zastoj in franco.

Inserati

v »Slovencu«

imajo največji uspeh.

Veselite in zadovoljstvo

je samo, kadar prinesete svojem tini kamgarn ali sportni ševijot za moško obleko, ali fino voleno za damski plašč ali kostum iz trgovine

A. Žlender
Ljubljana, Mestni trg 22

Priznana najugodnejši nakup dobrih kvalitiet

Denar

Vsaka beseda 1 Din

Potrebujem vlogo

Ljubljanske kreditne banke v iznosu ca. 500.000 Din, zato nudim posestvo in 100.000 Din v gotovini. Ponudbe pod »Dobro obsejstransko« št. 13.676 na upravo »Slovenca«. (d)

Stanovanja

Vsaka beseda 1 Din

IŠČEJO:

Trosobno stanovanje blizu cerkve se išče. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Duhovnik« št. 13.712. (c)

ODDAJO:

Stanovanje

soba in kuhinja ter soba s štedilnikom se odda. Radnajska cesta št. 9, Maribor. (c)

Trosobno stanovanje s kopalnico oddam za 1. november. — Dunajska cesta 99. (c)

Stanovanje

treh sob s pritliklinami se odda s 1. novembrom — Miklošičeva cesta. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 13.696. (c)

Udobno sobo

s centr. kurjavo na Aleksandrovi cesti, oddam. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 13.430. (s)

Opremljeno sobo

poseben vhod, se odda. Bolgarska ulica 24/I. (s)

Razno

Vsaka beseda 1 Din

V času draginje

dobite cenene slike za legitimacije, potne liste, dopisnice — takoj. Šest. autofot za 15 Din. Deset fotocenikov za 2 Din znamk pri Fotomeyer — Maribor, Gosposka 5. (r)

Prodamo

Vsaka beseda 1 Din

Če avto svoj stari prodajaš ali motorja bi znebil se rad, brž kupcev ti mnogo prižene Slovenčev najmanjši inserat

Konfekcija — moda!

Najcenejši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14, Ljubljana. (l)

Jabolka za prešanje

Začeni 23. septembra 1932 nakupujem in nato vorim vsak dan vsako množino kisljih, zdravih jabolok za jabolčnik. Najnižje oferte pod »Eksport jabolok za jabolčnik« št. 13.573 na upravo »Slovenca«. (l)

Še dve moški kolesi

z orig. »Torpedo« po 980 Din in dve damski kolesi naprodaj. Aleksandrova cesta 5/II. (l)

Šivalni stroj

nov, šiva naprej in nazaj, 1250 Din. Aleksandrova cesta št. 5/II. (l)

USNJE

čevljarke potrebščine najbolj in najceneje pri Viktor Legan trgovina in tovarniška založba usnja Ljubljana, Palača Dunav

Štedilnike

raznih vrst; vrtnice, balkonske in stopniške ograje, dimn. vratica, brzoparilnike, nudi po najnižjih cenah ključ. podjetje Ciril Podraž, Ig pri Ljubljani.

Nogavice, rokavice

in pletenine Vam nudi v veliki izbiri najugodnejše in najceneje tvrdka Karl Preiog, Ljubljana, Židovska ulica in Stari trg. (l)

Puhasto perje

čisto, čobano po 48 Din kg, druga vrsta po 38 Din kg, čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošljam po poštne povzetju. L. BROŽOVIC — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perla.

Gomolje

hiacint, tulipanov, krokov itd. nudi Sever & Komp., Ljubljana. (l)

Damski plašč

popolnoma nov, modern, ceno naprodaj. Križevniška ulica 4/I, čez hodnik — 2. vrata. (l)

FOTOAPARATE

svetovnih tvrdk Zeiss-Ikon, Rodenstock, Voigtlander, Welta, Certo itd ima vedno v zalogi

fotoodd. Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani Zahtevajte cenik!

VEZENJE

zaves in perila v najnovejšem slogu samo pri MATEK & MIKEŠ — Ljubljana (poleg hotela Štrukelj)

Entel, ažur, gumbnice. Velika izbira predtiskanih ženskih ročnih del.

Tudi v naši podružnici

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 5 (paviljon) lahko plačate naročnino za »Slovenca«, »Domo-ljuba« in »Bogoljuba«, naročate inserate in dobite razne informacije. — Poslovne ure od pol 8 zjutraj do pol 1 popoldne in od 2 do 6 popoldne Telefonska števil. 3030.

Obrt

Vsaka beseda 1 Din

Posteljne mreže

vse velikosti izdeluje najceneje Andlovic, Komenskega ulica 34. Dostava brezplačna. (t)

Debele

luskinaste robe

kupite najceneje pri tvrdk VOLK, LJUBLJANA Rastliva cesta 24

Telefon 2059

Premog suha drva

Pogačnik, Bohoričeva ulica 5

Posteljne žične vloge

v lesenih ali železnih okvirjih, ter zložljive železne postelje izdeluje solidno točno po naročilu tvrdka

Pavel Strgulec

Ljubljana, Gosposvetska cest 113

Zahtevajte brezplačni cenik!

Nakup in prodaja

vreč ter jute

A. Grebenc

Dunajska 36

Modroce

otomane, divane, fotelje in vse tapetniške izdelke vam nudi najceneje Ignacij Narobe Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 16 (pri Levu)

Malinovec

pristen, naraven s čistim sladkorjem vkuhan se dobi na malo in veliko v lekarni dr. G. PICCOLI Ljubljana, Dunajska c. 6

Krušno moko

in vse mlevske izdelke vedno sveže dobite pri A. & M. ZORMAN Ljubljana, Stari trg št. 32

VSAKOMUR SE IZPLAČA OGLAŠEVANJE V »SLOVENCU«

Naznanilo!

Vljudno naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem otvoril

v Mariboru, Glavni trg 32.

(v novi palači pri mestni avtobusni postaji, sadni trg za vozove),

trgovino z električnimi potrebščinami

V ZALOGI: Vsakovrstne žarnice, svetilne priprave, likalniki, kuhinjski aparati, motorji, različni instalacijski material, žice — Radio aparati in pritlikline Z dobrim materialom; nizkimi cenami in solidno postrežbo si hočem pridobiti Vaše zaupanje

Karol Florjantič, Maribor, Glavni trg 23

elektrotehnična trgovina

Potrži v globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je umrl po dolgi, mučni bolezni dne 19. sept. ob pol 20 v celjski javni bolnišnici prečastiti gospod

Anton Penič

župnik v Št. Vidu pri Grobelnem.

Zemeljske ostanke prebalega pokojnika prepeljemo v domačo župnijo.

Pogreb se bo vršil v četrtek 22. septembra ob 10 dopoldne na tukajšnje pokopališče.

Sv. Vid pri Grobelnem, dne 20. septembra 1932.

ZALUJOČI OSTALI

STROJNA ZADRUGA V SAVLJAH javlja tužno vest, da je njen soustanovitelj in član, gospod

Ivan Hvastja

posestnik v Savljah št. 41

po težki bolezni, dne 19. septembra v Gospodu zaspal. Pogreb se bo vršil v sredo ob 17. Požrtvovalnemu, nesebičnemu načelniku ohranimo časten spomin!

Savljice, dne 20. septembra 1932.

Načelstvo in nadzorstvo.

Globoko užalošeni naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je danes ob 8 zjutraj po kratkem trpljenju, previden s tolažili svete vere, v Gospodu zaspal moj ljubljani mož, naš dobri in nepozabni oče, brat in stric, gospod

France Čebul

posestnik na Potoku št. 6

v 63. letu svoje starosti.

Pogreb draga pokojnika se bo vršil v četrtek 22. sept. dopoldne na farno pokopališče v Komendi.

Otok - Komenda, dne 20. septembra 1932.

MARIJA, žena; JAKOB, FRANC in IVAN, sinovi;

MARIJA in FRANCKA, hčerki — in ostali sorodniki.

HRANILNICA IN POSOJILNICA V KOMENDI naznanja, da je umrl njen dolgoletni odbornik in posestnik na Potoku 6, gospod

France Čebul

Bi je previden s svetimi zakramenti in je danes ob 8 udano v Gospodu zaspal.

Pogreb blagega pokojnika bo v četrtek 22. septembra ob 8 zjutraj na farno pokopališče v Komendi.

Blag mu spomin!

Komenda, dne 20. septembra 1932.

ZAHVALA. Zahvaljujemo se vsem, ki ste našega draga očeta

Jožefa Rotarja

gostilničarja in posestnika

toložili v dolgi bolezni, ga spremili k večnemu počitku, zanj molili in nam izrazili sožalje. Posebna zahvala č. g. župniku Lesarju za duhovno tolažbo, g. dr. Guzelju za lajšanje trpljenja, prijateljem pevcem za ganljivo petje pri pogrebu ter darovalcem cvetja. Bog plačaj vsem!

Šmartno pod Šmarno goro, dne 20. septembra 1932.

ZALUJOČI OSTALI

Brez posebnega obvestila.

Potrži globoke žalosti naznanjamo pretužno vest, da je naša iskreno ljubljena mati, babica, tašča, sestra itd., gospa

Julijana Skerbinjek

danes, dne 20. septembra po udano prenašanem trpljenju, previdena s svetimi zakramenti, Bogu vdano zaspala.

Pogreb blage pokojnice bo v četrtek, dne 22. septembra ob 4 popoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Rušah.

Smolnik - Ruše, dne 20. septembra 1932.

ZALUJOČI OSTALI